

24.

RELACJE W ŚRODOWISKU PRACY

I. PROSPEKT WARTOŚCI

Przebywanie w środowisku zawodowym zajmuje istotną część dorosłego życia, podobnie jak przebywanie w środowisku szkolnym w życiu ucznia. Jakość relacji ze współpracownikami, kolegami, koleżankami ma istotny wpływ nas samych i na jakość pracy.

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny.

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność tworzenia pozytywnych relacji w środowisku pracy.

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność rozwijania swojego człowieczeństwa.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Dobre relacje w środowisku szkolnym.
- Plan kariery edukacyjnej i zawodowej.

- Na czym opierają się pozytywne relacje w środowisku pracy?
- Jak relacje ze współpracownikami wpływają na jakość wykonywanej pracy?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

→ NORMY

- Na dobrą relację składa się zaufanie, szacunek, otwarta komunikacja.
- Trzeba być pozytywnie nastawionym do wszystkich w środowisku szkolnym i w środowisku pracy.
- Budowanie dobrych relacji oznacza dotrzymanie zobowiązań, uczciwość stron, uwzględnianie oczekiwań, dialog i współpracę.

→ ZASADY

- Czuję się swobodnie w środowisku szkolnym.
- Znam swoje zainteresowania i zdolności.
- Przygotowuję się do wyboru zawodu.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

→ NORMY

- Zaufanie w środowisku pracy buduje się poprzez uczciwą i stałą komunikację.
- Dobre relacje osobiste stanowią podstawę sprawnie funkcjonującego zespołu.
- Kultura organizacyjna może wpływać na nasze decyzje i wybory dotyczące podjęcia lub zmiany pracy.

→ ZASADY

- Efektywnie wspieram córkę/syna w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych.
- Wpływam na młodych ludzi, dając im dobry przykład.
- Doceniam córkę/syna.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

→ NORMY

- Stosunki międzyludzkie są tak samo ważne jak obowiązki zawodowe w pracy.
- Zdrowe relacje interpersonalne dają radość.
- W organizacji, w której panują przyjazne stosunki pomiędzy pracownikami i pracodawcą, praca jest przyjemnością.

→ ZASADY

- Sumiennie wykonuję swoje obowiązki.
- Rozmawiam z młodzieżą o możliwościach wykorzystania posiadanych uzdolnień i talentów w różnych obszarach świata pracy.
- Dbam o dobre relacje w środowisku szkolnym.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Rozmowa z doradcą zawodowym, który doradziłby młodzieży wybór zawodu. Doradca zbiera informacje o zainteresowaniach, zdolnościach ucznia, cechach charakteru i omawia możliwości kształcenia, wymagania stawiane kandydatom do zawodu, możliwości zatrudnienia. Przygotowuje młodzież do trafnego wyboru profesji i drogi dalszego kształcenia. Opracowuje indywidualny plan kariery edukacyjnej i zawodowej. Działania doradcy zawodowego wspierają działania szkoły i mają na celu optymalny rozwój edukacyjny i zawodowy ucznia.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń jest przygotowany do roli pracownika. Zna swoje zainteresowania i zdolności. Wie jakie ma możliwości kształcenia i późniejszego zatrudnienia. Młodzież jest pozytywnie nastawiona do wszystkich w środowisku szkolnym, a kontakty z innymi opiera na szacunku, uczciwości, dialogu i współpracy. Zdaje sobie sprawę z tego, że zdrowe relacje międzypsobowe przynoszą satysfakcję.

1.10. ZAGROŻENIA

Środowisko pracy jest istotnym obszarem rozwoju zawodowego i społecznego człowieka, ale może też stanowić źródło wielu problemów, co w konsekwencji powoduje niepotrzebne napięcia, negatywne zachowania oraz obniża kulturę pracy. Deficyty dotyczące psychospołecznych warunków zatrudnienia mogą znacząco obniżyć poczucie zadowolenia z pracy, mogą też być źródłem stresu zawodowego, który jest powiązany z innymi niekorzystnymi zjawiskami, takimi jak np. wypalenie zawodowe, mobbing czy pracoholizm.

II. WYBRANA LITERATURA Z KOMENTARZEM

LALKA

” Powoli, w ciągu paru lat, tak przywykliśmy do siebie, że stary Mincel nie mógł obejść się beze mnie, a ja nawet jego dyscypliny począłem uważać za coś, co należało do rodzinnych stosunków. Pamiętam, że nie mogłem utulić się z żalu, gdy raz zepsułem kosztowny samowar, a stary Mincel zamiast chwycić za dyscyplinę – odezwał się:

– Co ty zrobiła, Ignac?... Co ty zrobiła!...

Wolałbym dostać cięgi wszystkimi dyscyplinami, aniżeli znowu kiedy usłyszeć ten drżący głos i zobaczyć wylęknione spojrzenie pryncypała. Obiady w dzień powszedni jadalіśmy w sklepie, naprzód dwaj młodzi Minclowie i August Katz, a następnie ja z pryncypałem. W czasie święta wszyscy zbieraliśmy się na górce i zasiadaliśmy do jednego stołu. Na każdą Wigilię Bożego Narodzenia Mincel dawał nam podarunki, a jego matka w największym sekrecie urządzała nam (i swemu synowi) choinkę. Wreszcie w pierwszym dniu miesiąca wszyscy dostawaliśmy pensję (ja brałem 10 złotych).

↑ B. Prus, *Lalka*, Wydawnictwo Greg, Kraków 2020, s. 24.

KOMENTARZ

W cytowanym fragmencie powieści *Lalka* Bolesław Prus (1847–1912) opowiada o funkcjonowaniu sklepu. Jan Mincel był pracoholikiem i tego samego wymagał od podwładnych. Cenił dyscyplinę, o czym wielokrotnie przekonywali się na własnej skórze. Poza tym na każdą Wigilię odsłaniał swoje inne oblicze, obdarowując pracowników upominkami.

Praca to jedna z najważniejszych sfer życia człowieka dorosłego. Charakter kultury organizacyjnej warunkują relacje międzyludzkie w pracy. Na dobrą relację w pracy składa się zaufanie, szacunek i otwarta komunikacja. Na dobrych relacjach w pracy może skorzystać cała firma. Atmosfera wsparcia, pomocy i braku rywalizacji wpływa na sukces całego przedsiębiorstwa.

III. NAUCZANIE

3.1. SUGESTIE FILOZOFICZNE

Praca w ujęciu Arystotelesa nie jest traktowana jako źródło umysłu, ale tylko jako częściowa jego realizacja. Platon przez pracę rozumiał intelektualne możliwości człowieka. Filozofia pracy stanowi punkt wyjścia do jej postrzegania jako wartości etycznej. Nie jest ona koniecznością, ale warunkuje stworzenie się człowieka w coraz pełniejszym wymiarze. Kształtuje osobowość i charakter.

„Nasza praca to autentyczna rozmowa z człowiekiem, który niekiedy jest blisko nas, ale najczęściej znajduje się gdzieś w oddali jako nieznany, anonimowy bliźni. Rozmowa ta dokonuje się poprzez produkt mojej lub jego pracy, a niekiedy – produkt naszej wspólnej pracy”¹.

3.2. SUGESTIE DYDAKTYCZNE I PEDAGOGICZNE

Funkcjonowanie człowieka w miejscu pracy zależy przede wszystkim od warunków środowiska pracy, w tym organizacji pracy i relacji międzyludzkich. W *Encyklopedii aksjologii pedagogicznej* przeczytamy, że: „każda praca człowieka prowadzić winna do wyników użytecznych, które czynią ją działalnością sensowną. Nie może to być wystarczającym argumentem do tego, aby jej znaczenie zostało sprowadzone do samego celu działania. Owa użyteczność często określa sens pracy, którym jest doskonalenie świata i doskonalenie człowieka, a w konsekwencji korzystna zmiana jakości życia człowieka”².

3.3. SUGESTIE PSYCHOLOGICZNE

Stosunek emocjonalny do wykonywanej pracy oraz relacje ze współpracownikami są częstym przedmiotem badań w obszarze psychologii i niemniej częstym tematem podczas sesji terapeutycznych. Nie powinno to dziwić, skoro praca zawodowa stanowi jedną trzecią planu dnia, a niekiedy zajmuje znacznie więcej czasu. Tym bardziej istotna jest troska o dobrostan psychiczny – dobre samopoczucie, które rzutuje na pozostałe relacje, szczególnie zaś rodzinne i przyjacielskie.

Praca jest obszarem spełnienia człowieka oraz zdobywania doświadczeń. Jako członkowie zespołów pracowniczych, grup roboczych, społeczności, mamy wpływ na jakość tworzonych więzi międzyludzkich. Mamy możliwość

1 J. Tischner, *Zrozumieć własną wiarę*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2012, s. 77.

2 W. Furmanek, *Praca jako dobro człowieka*, w: *Encyklopedia aksjologii pedagogicznej*, red. K. Chałas, A. Maj, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2016, s. 842-843.

budowania poczucia własnej wartości, poczucia sprawczości, nawiązywania i utrzymywania relacji z innymi, a także odnajdywania jej sensu.

IV. NAUCZANIE RELIGIJNE

4.1. TEOLOG

Misyjnym zadaniem uczniów Chrystusa jest bycie solą ziemi i światłem świata (por. Mt 5,13-15). Ta dyspozycja realizuje się poprzez dawanie świadectwa życia – świadkowie dobrych uczynków uczniów będą chwalić Ojca (por. Mt 5,16). Misyjność należy do istoty chrześcijaństwa i obejmuje różne wymiary – życie rodzinne, społeczne, zawodowe. Pociąga to za sobą konsekwencje w postaci troski o dobre relacje – ich nawiązywanie, podtrzymywanie, pielęgnowanie.

Według księdza Józefa Tischnera „poprzez pracę nie tylko dochodzi się do dobrobytu, lecz również do drugiego człowieka, a nawet do Boga. Wartością, której jest poddana ludzka praca, nie jest egoizm pracującego lub pracodawcy. Praca jest czynnością ludzką, dokonuje się wśród ludzi i jest dla ludzi. Wydaje mi się, że najlepiej będzie, jeśli w poszukiwaniu chrześcijańskiego sensu naszej pracy potraktujemy ją jako mowę człowieka do człowieka. Mowa ludzka ma służyć prawdzie. Jeśli mowa prawdzie nie służy, jest zła. Skoro praca jest mową, ona również ma służyć prawdzie. Etyka pracy jest podporządkowana etyce prawdy. Praca jest częścią tej prawdy, którą każdy z nas jest winien drugiemu człowiekowi”³.

3 J. Tischner, *Zrozumieć własną wiarę*, dz. cyt., s. 79-80.

4.2. NAUCZANIE PAPIESKIE

” A przecież, z tym całym trudem – a może nawet poniekąd z jego powodu – praca jest dobrem człowieka. Jeśli dobro to nosi na sobie znamię „bonum arduum” wedle terminologii św. Tomasza, to niemniej jako takie jest ono dobrem człowieka. I to nie dobrem tylko „użytecznym” czy „użytkowym”, ale dobrem „godziwym”, czyli odpowiadającym godności człowieka, wyrażającym tę godność i pomnażającym ją. Chcąc bliżej określić znaczenie etyczne pracy, trzeba mieć przed oczyma tę przede wszystkim prawdę. Praca jest dobrem człowieka – dobrem jego człowieczeństwa – przez pracę bowiem człowiek nie tylko przekształca naturę, dostosowując ją do swoich potrzeb, ale także urzeczywistnia siebie jako człowiek, a także poniekąd bardziej „staje się człowiekiem”.

↑ LE 9.

” Ważne jest, aby rozwijał się odnowiony humanizm, w którym tożsamość istoty ludzkiej będzie pojmowana w kategorii osoby. U korzeni aktualnego kryzysu jest bowiem także indywidualizm, który przysłania relacyjny wymiar człowieka i prowadzi go do zamknięcia się w swoim małym świecie, do dbania o zaspokajanie przede wszystkim własnych potrzeb i pragnień, a w niewielkim stopniu troszczenia się o innych. Czyż może spekulacje na rynku najmu mieszkań, coraz trudniejsze dla ludzi młodych wchodzenie w świat pracy, samotność tak wielu osób starszych, anonimowość, cechująca niejednokrotnie życie w dzielnicach miasta, i patrzenie niekiedy w sposób powierzchowny na przypadki spychania na margines społeczny i ubóstwo nie są konsekwencją tej mentalności? Wiara mówi nam, że człowiek jest istotą powołaną do życia w relacji i że „ja”

może odnaleźć siebie właśnie w konfrontacji z „ty”, które je akceptuje i kocha. A owym „Ty” jest przede wszystkim Bóg, który jako jedyny zdolny jest zaakceptować człowieka w sposób bezwarunkowy i obdarzyć go nieskończoną miłością, a także inni ludzie, poczynając od najbliższych. Odkrycie na nowo tej relacyjności jako elementu konstytutywnego własnego życia jest pierwszym krokiem do tego, by tworzyć bardziej ludzkie społeczeństwo.

↑ Benedykt XVI, *Gościnność, solidarność i praworządność. Przemówienie do władz regionu Lacjum oraz gminy i prowincji rzymskiej*, 12.01.2012, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/lacjum_12012012.html [dostęp: 31.08.2022].

” Jeśli muzyka Ewangelii przestaje rozbrzmiewać w naszych domach, na naszych ulicach, w miejscach pracy, w polityce i w gospodarce, to wyłączymy melodię, która pobudzała nas do walki o godność każdego człowieka, niezależnie od pochodzenia, zamykając się w tym co „moje”, zapominając o tym, co „nasze”: o wspólnym domu, będącym udziałem nas wszystkich.

↑ Franciszek, *Jeśli nie będzie rozbrzmiewała muzyka Ewangelii. Przemówienie podczas ekumenicznego spotkania w luterańskiej katedrze w Rydze*, 24.09.2018, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/lotwa-ekumeniczne_24092018.html [dostęp: 31.08.2022].

4.3. PISMO ŚWIĘTE

” Prosimy was, bracia, abyście uznawali władzę tych, którzy wśród was pracują, którzy przewodzą wam i w Panu was napominają. Ze względu na ich pracę otaczajcie ich szczególną miłością. Między sobą zachowujcie pokój. Prosimy was, bracia, upominajcie niekarnych, pocieszajcie małodusznych, przysparzajcie słabych, a dla wszystkich bądźcie cierpliwi. Baccie, aby nikt nie odpłacał złem za zło, lecz zawsze usiłujcie czynić dobrze sobie nawzajem i wszystkim.

↑ 1 Tes 5,12-15.

4.4. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

” Praca ludzka jest bezpośrednim działaniem osób stworzonych na obraz Boży i powołanych do przedłużania – wraz z innymi – dzieła stworzenia, czyniąc sobie ziemię poddaną. Praca jest zatem obowiązkiem: „Kto nie chce pracować, niech też nie je!” (2 Tes 3,10). Szanuje ona dary Stwórcy i otrzymane talenty. Może mieć także wymiar odkupieńczy. Znosząc trud pracy w łączności z Jezusem, rzemieślnikiem z Nazaretu i Ukrzyżowanym na Kalwarii, człowiek współpracuje w pewien sposób z Synem Bożym w Jego dziele Odkupienia. Potwierdza, że jest uczniem Chrystusa, niosąc krzyż każdego dnia w działalności, do której został powołany. Praca może być środkiem uświęcania i ożywiania rzeczywistości ziemskich w Duchu Chrystusa.

↑ KKK 2427.

V. LITERATURA

- Benedykt XVI, *Gościnność, solidarność i praworządność. Przemówienie do władz regionu Lacjum oraz gminy i prowincji rzymskiej*, 12.01.2012, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/lacjum_12012012.html [dostęp: 31.08.2022].
- Franciszek, *Jeśli nie będzie rozbrzmiewała muzyka Ewangelii. Przemówienie podczas ekumenicznego spotkania w luterńskiej katedrze w Rydze*, 24.09.2018, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/lotwa-ekumeniczne_24092018.html [dostęp: 31.08.2022].
- Furmanek W., *Humanistyczna pedagogika pracy. Praca a jakość życia człowieka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016.
- Furmanek W., *Praca jako dobro człowieka*, w: *Encyklopedia aksjologii pedagogicznej*, red. K. Chałas, A. Maj, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2016, s. 840-849.
- Jan Paweł II, *Encyklika Laborem exercens*, w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2009, s. 141-213.
- Jankowska M., *Aksjologia pracy*, w: *Aksjologia fundamentem życia człowieka*, red. J. Zimny, Katedra Pedagogiki Katolickiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Stalowa Wola 2014, s. 335-349.
- Kwiatkowski S.M., *Pedagogika pracy*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
- Pacana A., *Praca zespołowa i liderzy*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2017.
- Prus B., *Lalka*, Wydawnictwo Greg, Kraków 2020.
- Tischner J., *Zrozumieć własną wiarę*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2012.
- Wojciszke B., *Psychologia społeczna*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2021.

